

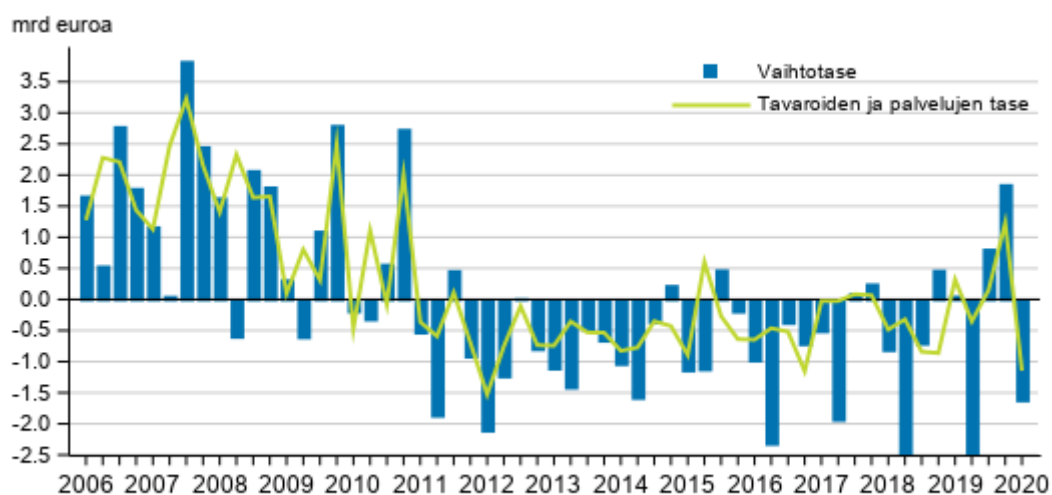
Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

2020, 1. neljännes

Vaihtotase alijäämäinen ensimmäisellä neljänneksellä, ulkomainen nettovarallisuusasema heikkeni

Vaihtotase oli alijäämäinen vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä. Maksutaseen mukaisen tavaraviennin arvo laski 12 prosenttia edellisen vuoden vastaavaan neljännekseen verrattuna. Tavaratuonnin lasku oli maltillisempaa. Palveluvienti laski 5 prosenttia edellisen vuoden vastaavaan neljännekseen verrattuna. Ensitulon tili pysyi ylijäämäisenä. Ulkomainen nettovarallisuusasema heikkeni. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilastosta.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palveluiden tase

Vaihtotase

Vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä vaihtotase oli 1,6 miljardia euroa alijäämäinen. Tavaroiden ja palveluiden tase oli 1,2 miljardia euroa alijäämäinen. Vaihtotaseen alueristä ensitulon tili oli 0,2 miljardia euroa ylijäämäinen ja tulojen uudelleenjaon tili 0,7 miljardia euroa alijäämäinen.

Tavarat ja palvelut

Maksutaseen mukainen kauppataase oli 0,1 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä. Edellisen vuoden vastaavalla neljänneksellä kauppataase oli 1,2 miljardia ylijäämäinen. Palvelutase oli 1,0 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä.

Maksutaseen mukainen tavaravienti oli 14,3 miljardia euroa vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä eli tavaravienti laski 12 prosenttia verrattuna viime vuoden vastaavaan neljännekseen. Tavaratuonti oli 14,4 miljardia euroa eli tavaratuonti laski 5 prosenttia vuodentakaisesta neljänneksestä. Vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä palveluvienti laski 5 prosenttia ja palvelutuonti 2 prosenttia verrattuna edellisen vuoden vastaavaan neljännekseen. Palveluvienti oli 6,8 miljardia euroa ja palvelutuonti 7,8 miljardia euroa.

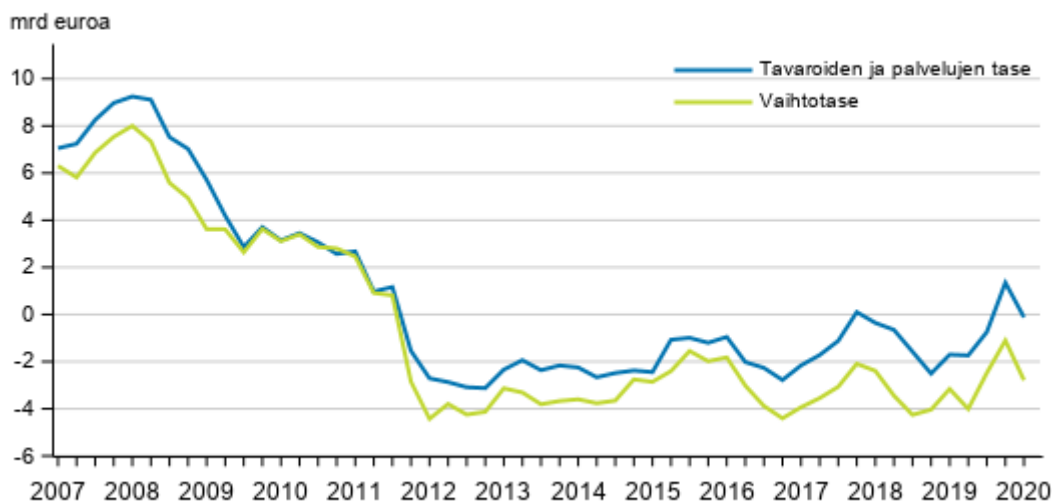
Tarkemmat maksutaseen mukaiset vienti- ja tuontiluvut palveluerittäin ja alueittain löytyvät [tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastosta](#) vuodesta 2015 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastossa on myös eritelty Tullin lukuihin tehtävät lisäykset ja poistot, joiden avulla päästään maksutaseen mukaiseen tavarakauppaan.

Ensitulo ensimmäisellä neljänneksellä

Omaisuuksituloja maksettiin nettomääräisesti Suomeen 0,1 miljardia euroa vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä, kun Suomesta ulkomaille omaisuustuloja maksettiin 4,1 miljardia euroa ja ulkomailta Suomeen 4,2 miljardia euroa. Nettomääräisesti Suomesta ulkomaille maksettiin eniten omaisuustuloja arvopaperisijoitusten korkojen ja osinkojen muodossa 0,9 miljardia euroa. Ulkomailta Suomeen sen sijaan maksettiin omaisuustuloja eniten suorien sijoitusten muodossa 0,9 miljardia ensimmäisellä neljänneksellä. Suorien sijoitusten omaisuustulot ovat ennakkollisia ja tarkentuvat suorien sijoitusten vuosiaineiston myötä.

Tulojen uudelleenjaon tili oli 0,7 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palveluiden tase, 12 kk liukuva summa

Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema

Arvopaperisijoitukset ja muut sijoitukset heikensivät ulkomaista nettovarallisuusasemaa

Vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä Suomella oli bruttosaamisia 836,7 miljardia euroa ulkomailta ja bruttovelkoja 836,8 miljardia euroa. Ulkomainen nettovarallisuusasema, eli saamis- ja velkakannan erotus, oli siten -0,1 miljardia euroa, kun velkoja oli saamisia enemmän. Sekä saamis- että velkakannat kasvoivat mikä johtui sijoituskantojen kasvusta suorissa sijoituksissa, muissa sijoituksissa ja johdannaisissa. Arvopaperisijoitusten kannat sen sijaan laskivat sekä saamis- että velkapuolella.

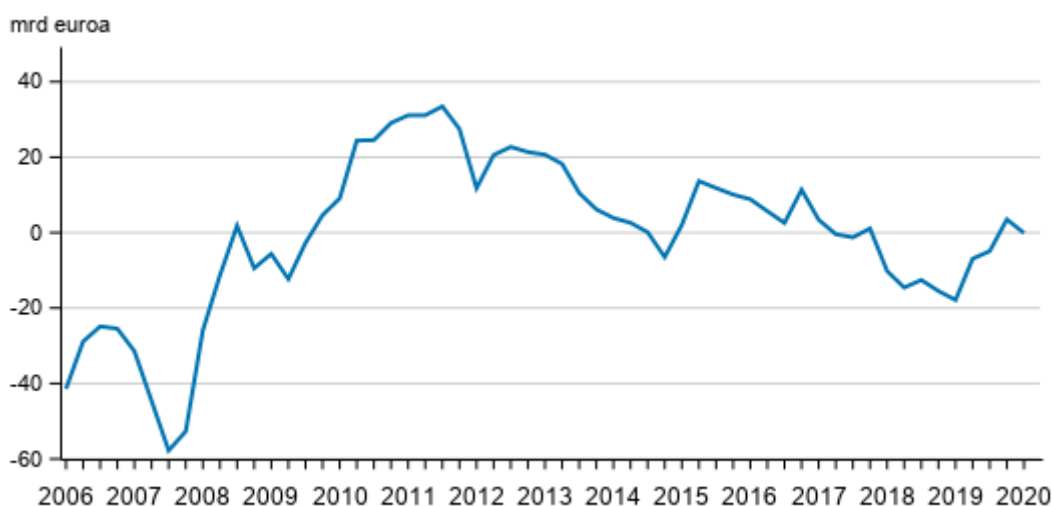
Ulkomainen nettovarallisuusasema laski edelliseltä neljännekseltä, jolloin ulkomainen nettovarallisuusasema oli 3,5 miljardia euroa. Ulkomaisen nettovarallisuusaseman laskusta rahoitustaloustoimet selittivät 2,9 miljardia, kun taas hinta- valuuttakurssimuutokset ja muut luokitusmuutokset 0,7 miljardia euroa.

Arvopaperisaamiset- ja velat vähenivät

Sijoituslajeittain tutkittuna eniten saamisia ulkomailta oli arvopaperisijoitusten muodossa vuoden 2020 ensimmäisen neljänneksen lopulla. Arvopaperisaamiset laskivat merkittävästi edeltävästä neljänneksestä. Vuoden 2020 ensimmäisen neljänneksen lopussa arvopaperisaamisia oli 313,7 miljardia euroa, kun edeltävällä neljänneksellä saamisia oli 344,1 miljardia euroa. Kantojen muutos selittyy lähes täysin arvomuutoksilla. Arvopaperisaamisista 128,8 miljardia euroa oli joukkovelkakirjoissa ja rahamarkkinapapereissa ja osake- ja sijoitusrahastosaamisia oli 184,9 miljardia euroa.

Arvopaperisijoitusten osuus on suurin myös ulkomaisissa veloissa. Arvopaperivelkoja oli vuoden 2020 ensimmäisen neljänneksen lopulla 385,6 miljardia euroa. Arvopaperivelkojen kanta laski merkittävästi arvomuutosten myötä edeltävästä neljänneksestä, jolloin arvopaperivelkojen kanta oli 415,4 miljardia euroa. Arvopaperivelkoja oli eniten joukkovelkakirjojen ja rahamarkkinapapereiden muodossa, joita oli 269,1 miljardia ensimmäisen neljänneksen lopussa.

Ulkomainen nettovarallisuusasema neljänneksittäin

Pääomaa virtasi nettomääräisesti ulkomailta Suomeen

Vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä pääomaa virtasi nettomääräisesti ulkomailta 2,9 miljardia euroa. Pääomaa virtasi nettomääräisesti ulkomailta Suomeen muiden sijoitusten muodossa 5,0 miljardia euroa. Arvopaperisijoituksina pääomaa virtasi nettomääräisesti Suomesta ulkomaille 2,3 miljardia euroa.

Kun ulkomaista nettovarallisuusasemaa tutkitaan sijoituslajeittain, nähdään että suurimmat nettosaamiset olivat suorissa sijoituksissa ja muissa sijoituksissa, kun taas suurimmat nettovelat olivat arvopaperisijoitusten muodossa. Vuoden 2020 ensimmäisen neljänneksen lopussa nettosaamiset vähenivät eniten muissa sijoituksissa, joissa nettosaamiset olivat 11,1 miljardia euroa. Suorien sijoitusten nettosaamiset olivat 50,2 miljardia euroa. Arvopaperisijoitusten nettovelka oli 71,9 miljardia euroa. Arvopaperisijoitusten nettovelat selittyvät joukkovelkakirjojen ja rahamarkkinapapereiden 140,3 miljardin nettovelalla. Osake- ja sijoitusrahasto-osuuksissa saamiset olivat 68,5 miljardia velkoja suuremmat.

Sosiaaliturvarahastoilla suurimmat nettosaamiset

Kun nettovarallisuusasemaa tutkitaan sijoittajasektoreittain, eniten ulkomaisia nettosaamisia, 139,7 miljardia euroa, oli sosiaaliturvarahastoilla, joista merkittävimpiä ovat työeläkelaitokset. Sosiaaliturvarahastojen nettosaamisista 109,6 miljardia euroa oli osakkeiden ja sijoitusrahastojen muodossa ja 26,9 miljardia rahamarkkinapapereiden ja joukkovelkakirjalainojen muodossa. Sosiaaliturvarahastojen nettosaamiset heikentyivät edeltävältä neljännekseltä ennen kaikkea osake- ja sijoitusrahastovarallisuuden arvomuutosten myötä. Nettovelkoja oli eniten muilla rahalaitoksilla, 122,8 miljardia euroa. Rahalaitosten nettovarallisuusasema koheni 2019 viimeisestä neljänneksestä johtuen arvopaperisijoituksiin lukeutuvien rahamarkkinapapereiden ja joukkovelkakirjojen nettovelan pienenemisestä.

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2020, milj. euroa.....	6
Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2020, milj. euroa.....	6
Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2020, milj. euroa.....	8
Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa.....	9
Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema.....	10

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2020, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2019/Q1	2019/Q2	2019/Q3	2019/Q4	2020/Q1
Tulot	1. Vaihtotase	28 381	29 053	28 639	30 579	26 116
	1.1 Tavarat	16 317	15 774	15 589	17 142	14 303
	1.2 Palvelut	7 105	7 920	8 115	8 516	6 761
	1.3 Ensitulo	4 421	5 032	4 590	4 571	4 527
	1.4 Tulojen uudelleenjako	538	327	344	348	524
Menot	1. Vaihtotase	28 319	32 890	27 822	28 723	27 740
	1.1 Tavarat	15 156	15 966	15 638	15 493	14 402
	1.2 Palvelut	7 945	8 082	7 917	8 933	7 808
	1.3 Ensitulo	3 767	7 975	3 354	3 521	4 321
	1.4 Tulojen uudelleenjako	1 450	867	913	776	1 208

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2020, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2019/Q1	2019/Q2	2019/Q3	2019/Q4	2020/Q1
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	30 696	-25 690	-17 588	-70 822	7 849
	S11 Yritykset	-4 984	-11 727	-7 318	-11 717	-7 259
	S121 Keskuspankki	30 221	-2 128	925	-12 440	5 860
	S122 Muut rahalaitokset	15 912	459	-820	-32 449	31 692
	S123 Rahamarkkinarahastot	-2 173
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	265	-268	1 124	-287	-1 599
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	1 089	495	-629	832	181
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	450	-82	-31	-303	-225
	S1311 Valtionhallinto	-3 916	-4 419	-1 878	-6 133	-8 148
	S1313 Paikallishallinto	-2	27	4	71	7
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	-6 380	-8 216	-9 073	-8 661	-12 802
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	214	169	107	264	142
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	35 204	-27 992	-15 767	-72 124
S11 Yritykset		-4 565	-12 764	-7 514	-11 282	-7 088
S121 Keskuspankki		-906	120	-220	251	378
S122 Muut rahalaitokset		50 006	-7 228	5 152	-44 945	25 391
S123 Rahamarkkinarahastot		-8	.	.	.	1
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		-1 442	-888	439	155	-211
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		4 996	548	1 412	805	491
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		110	-143	85	29	86
S1311 Valtionhallinto		-5 073	979	-4 080	-7 338	2 642
S1313 Paikallishallinto		42	57	28	283	247
S1314 Sosiaaliturvarahastot		-8 018	-8 797	-11 157	-10 122	-11 473
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		63	123	88	40	264

		Vuosi/neljännes				
		2019/Q1	2019/Q2	2019/Q3	2019/Q4	2020/Q1
Netto	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-4 508	2 302	-1 821	1 302	-2 879
	S11 Yritykset	-419	1 037	195	-435	-171
	S121 Keskuspankki	31 127	-2 248	1 145	-12 690	5 482
	S122 Muut rahalaitokset	-34 094	7 687	-5 973	12 496	6 301
	S123 Rahamarkkinarahastot	-2 164				-1
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	1 707	620	686	-442	-1 388
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainajat	-3 907	-53	-2 041	27	-310
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	341	61	-116	-332	-311
	S1311 Valtionhallinto	1 156	-5 399	2 203	1 205	-10 791
	S1313 Paikallishallinto	-43	-30	-24	-211	-240
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	1 638	581	2 084	1 461	-1 328
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	151	46	20	223	-121

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2020, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2019/Q1	2019/Q2	2019/Q3	2019/Q4	2020/Q1
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	818 081	824 690	855 304	804 316	836 740
	S11 Yritykset	143 825	142 296	145 704	144 228	150 495
	S121 Keskuspankki	97 084	95 217	96 781	84 047	89 602
	S122 Muut rahalaitokset	247 611	253 184	267 568	226 727	280 125
	S123 Rahamarkkinarahastot
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	83 719	84 447	87 804	89 875	77 211
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konsernisisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	34 386	35 933	35 611	36 971	37 189
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	31 218	31 536	31 833	31 622	29 276
	S1311 Valtionhallinto	13 947	13 717	14 365	14 018	13 993
	S1313 Paikallishallinto	711	732	760	849	750
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	151 224	153 052	160 011	160 257	144 449
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	14 356	14 577	14 866	15 722	13 650
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	835 945	831 633	860 208	800 821
S11 Yritykset		234 094	228 785	236 090	234 690	221 316
S121 Keskuspankki		12 689	12 790	12 606	12 849	13 252
S122 Muut rahalaitokset		400 579	395 805	415 350	360 919	402 936
S123 Rahamarkkinarahastot		1	1	1	1	2
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		26 210	25 724	26 571	27 857	24 607
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konsernisisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		55 432	56 800	57 040	58 341	54 884
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		2 502	2 576	2 700	2 727	2 806
S1311 Valtionhallinto		92 170	96 970	96 208	93 498	104 679
S1313 Paikallishallinto		4 141	4 196	4 229	4 511	4 762
S1314 Sosiaaliturvarahastot		5 802	5 527	6 852	2 849	4 739
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		2 323	2 458	2 560	2 581	2 844
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-17 864	-6 943	-4 904	3 494
	S11 Yritykset	-90 270	-86 490	-90 385	-90 462	-70 821
	S121 Keskuspankki	84 395	82 426	84 175	71 198	76 350
	S122 Muut rahalaitokset	-152 968	-142 620	-147 782	-134 191	-122 811
	S123 Rahamarkkinarahastot	-1	-1	-1	-1	-2
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	57 509	58 722	61 233	62 018	52 604
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konsernisisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-21 046	-20 868	-21 429	-21 370	-17 694
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	28 716	28 960	29 133	28 896	26 470
	S1311 Valtionhallinto	-78 223	-83 253	-81 843	-79 480	-90 685
	S1313 Paikallishallinto	-3 430	-3 463	-3 469	-3 662	-4 012
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	145 422	147 525	153 159	157 408	139 710
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	12 033	12 119	12 306	13 141	10 806

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa

	Vuosi 2019	12 kk:n liukuva summa	2020/03	2020/04
1. Vaihtotase	-1 103	1 431	-1 173	-295
1.1. Tavarat	2 569	2 010	155	341
1.2. Palvelut	-1 221	-1 262	-458	15
1.3. Ensitulo	-3	2 937	-583	-375
1.4. Tulojen uudelleenjakso	-2 448	-2 254	-287	-276
2. Pääomatase	187	186	16	15
3. Rahoitustase	-2 725	1 391	-4 231	-2 263
3.1. Suorat sijoitukset	-4 315	973	-1 444	552
3.2. Arvopaperisijoitukset	-24 527	-6 538	2 050	-7 313
3.3. Muut sijoitukset	25 128	8 590	-4 605	5 805
3.4. Johdannaiset	463	-1 427	1	-1 374
3.5. Valuuttavaranto	527	-207	-234	67
4. Virheelliset ja tunnistamattomat erät	-1 809	-226	-3 074	-1 983

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä

2) Taulukossa esitettävät arvot ovat nettovirtoja ajanjakson aikana

3) Rahoitustase = saamiset - velat

Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja. Tilastoa voidaan käyttää analysoitaessa kansantalouden ulkoista tasapainoa, tai saamis- ja velkasuhteita, niiden rakennetta ja kehitystä, tai vertailtaessa niitä muihin maihin.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityökalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilastointi perustuu Suomen lakisääteisiin velvoitteisiin tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan komission asetus N:o 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

Maksutasetta on julkaistu vuodesta 1922 lähtien, vuodesta 1948 maksutasetta on laadittu IMF:n maksutasekäsikirjan mukaisesti.

1.2 Keskeiset käsitteet ja luokitukset

Maksutasetilaston järjestelmä käyttää kuvauksessaan seuraavia tilastoyksiköitä ja niiden ryhmittelyjä

- taloudellinen alue
- institutionaaliset yksiköt ja sektorit
- Suomessa asuva, Ulkomailla asuva (residence)
- virrat ja varannot

Käytetyt luokitukset liittyvät tilastoyksiköihin:

- institutionaalinen yksikkö- ja sektoriluokitus
- rahoitusvaateiden luokittelu

Maksutasetilaston keskeisiä käsitteitä ovat :

- **Vaihtotase** kuvaa ulkomaisten taloustoimien, kuten tavaroiden ja palvelujen ulkomaankaupan, ensitulojen ja tulojen uudelleenjaon, vaikutusta kansantuloon ja kansantalouden säästämisen ja investointien väliseen tasapainoon.
- **Kauppataase** kuvaa tavaroiden ulkomaankaupan tasapainoa viennin ja tuonnin osalta.
- **Rahoitustase** kuvaa vaihtotaseen alijäämän rahoitusta tai ylijäämän sijoittamista ulkomaille ja koostuu suorista sijoituksista, arvopaperisijoituksista, muista sijoituksista, johdannaisista sekä keskuspankin valuuttavarannon muutoksista.
- **Ulkomainen (netto)varallisuusasema** kertoo rahoitussaamisten ja velkojen arvon ja rakenteen tilastointiajanjakson lopussa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraa tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tulli kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista sekä tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten. Seuraavaksi esitellään maksutaseen alaerien eri tietolähteet ja laadintamenetelmät.

2.1 Vaihtotase

2.1.1 Kauppatase

Maksutasetilastoinnissa tavarantuonnin arvot muutetaan Tullin ulkomaankauppatilaston cif-määräisistä tuonnin arvoista maksutaseen fob-määräisiksi arvoiksi, jolloin rahdin ja vakuutuksen osuus tavarantuonnista siirretään kuljetusmenoihin. Lisäksi Tullin ulkomaankauppatilaston tuontiin lisätään alustoimitukset, joihin kuuluvat muun muassa satamissa ja terminaaleissa hankitut tavarat ja polttoaineet. Maksutasetilastoinnin maittain jaetuissa tavarakauppatiedossa vienti on tilastoitu määrärahan mukaan, tuonti EU-alueelta lähetyksien mukana.

Tulli kerää kaikki tavarakaupan tilastoinnissa tarvittavat tiedot. Tiedot Suomen kaupankäynnistä EU:n ulkopuolisten kanssa saadaan tullausjärjestelmästä. EU:n sisäisestä kaupasta tuojat ja viejät ilmoittavat kuukausittain Intrastat-järjestelmän mukaiset tilastotiedot Tullille.

2.1.2 Palvelut

Palveluerissä käytetään Tilastokeskuksen keräämää tietoa matkailun, kuljetuksen ja muiden palvelujen kaupan erilliskyselyistä.

Palvelut, matkailu

Matkailuerään tilastoidaan kaikki muut matkasta aiheutuvat menot kuin maiden väliset kuljetukset, jotka luetaan kuuluvaksi kuljetuserään. Matkailuerään kuuluviksi luetaan myös risteilyistä, kausi- ja rajatyöntekijöistä sekä ulkomaisesta opiskelusta ja sairaudenhoidosta aiheutuneet menot.

Palvelut, kuljetus

Kuljetuksista valtaosa on merikuljetusrahtimenoja ja alusten maksamia ahtaus-, satama-, väylä- ja luotsimenoja. Merikuljetusrahtitulot ovat suomalaisten varustamojen ulkomaisten tavaroiden kuljetuksista ansaitsemia tuloja. Vastaavat menot ovat ulkomaisille kuljettajille maksettuja merikuljetusmenoja. Huomattava kuljetustuloerä on ulkomaisilta matkailijoilta saatu kuljetustulo, joka jakautuu merikuljetustuloon ja lentokuljetustuloon. Vastaavat menot ovat suomalaisten ulkomaisille kuljetusyrityksille maksamia menoja.

Palvelut, muut palvelut

Muihin palveluihin luetaan vakuutus- ja rahoituspalvelut, posti- ja telekommunikaatiopalvelut, rakennuspalvelut, tietotekniikka- ja informaatiopalvelut, rojaltit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut.

Tiedot ulkomaisista vakuutustuloista ja -menoista saadaan Finanssivalvonnan toteuttamasta vuosikyselystä. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa vakuutuksia myyvät yritykset. Tavaravakuutusta koskevat tiedot perustuvat pääosin Tullin määrävuosittain toteuttaman tavarakaupan rahti- ja vakuutuslaskutuksen tuloksiin. Lisäksi suomalaisilta yrityksiltä tiedustellaan palvelukyselyn yhteydessä niiden ulkomailta hankkimia vakuutuspalveluja.

2.1.3 Ensitulo: palkansaajakorvaukset ja pääomakorvaukset

Tuotantotekijäkorvauksiin luettavat palkat ja palkkiot sisältävät maksut ammattipalveluista ja muut henkilökohtaiset palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Nämä tiedot saadaan verottajan maksuunpanotilastosta ja rajoitetusti verovelvollisten aineistosta.

Pääomakorvaukset tilastoidaan pääosin Tilastokeskuksen maksutasekyselyjen mukaisesti ja tiedot pääomakorvauksista laaditaan sijoituslajeittain.

2.1.4 Tulojen uudelleenjako

Vastikkeettomat tulonsiirrot jaetaan yksityisiin ja julkisiin. Yksityisten tulonsiirtotietojen laadinnassa on käytetty apuna historiallista aineistoa, hallinnollista budjettitietoa, asiantuntija-arviota sekä muiden yksityisten tulonsiirtojen tapauksessa vakuutuspalveluja koskevaa kyselyä.

2.2. Pääomatase

Pääomansiirtojen tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen käytössä oleviin hallinnollisiin aineistoihin, pääasiassa valtion tilinpäätökseen.

Vaihtotaseen ja pääomataseen puuttuvien kuukausi- ja neljännesvuositietojen arviointi

Palveluerien kuukausittaiset ennakoarviot tehdään rakenteellisiin aikasarja- ja indikaattorimalleihin perustuvaa menettelyä käyttäen. Siinä estimoitavaa palvelukauppaa tarkastellaan osana koko ulkomaankauppaa. Neljännesvuositilastot jaetaan kuukausille.

Tietoja korjataan kahdessa vaiheessa, ensin neljännesvuosittain, kun saadaan tilastotiedot matkailusta, kuljetuksesta ja muista palveluista. Toinen revisio ajoittuu vuosittain syyskuuhun, kun muiden palvelujen vuosikyselyn tulokset valmistuvat.

Pienten erien osalta, kuten palkkojen, yksityisten tulojen uudelleenjaon ja pääomansiirtojen, joissa tieto saadaan vuosittain, kuukausiarviot perustuvat pääsäännön mukaan edellisen vuoden tasoon, joka on jaettu tasan kuukausille.

2.3 Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema

Maksutasekyselyjä on kolmentyyppisiä:

1. Tilastokeskuksen rahoitussaamisten ja -velkojen neljännes- ja vuosikyselyt, joilla kerätään tiedot saamisten ja velkojen varannoista ja niiden muutoksista (netto), arvostuseristä sekä vastaavista koroista ja osingoista sektoreittain.
2. Suomen Pankin tilinhoitajayhteisöille (kotimaiset arvopaperien säilyttäjät) suunnattu kuukausittainen arvopapereiden säilytyskysely.
3. Suomen Pankin kuukausikysely ulkomaisista arvopaperisaamisista ja -veloista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekevilta institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois. Pienet yritykset huomioidaan menetelmällisesti.

Rahoitussaamisten ja -velkojen kuukausitiedot estimoidaan hyödyntäen indikaattoreita ja aiempia neljännesvuositietoja. Tiedot täsmäytetään, kun uusi neljännes valmistuu tai aiempia neljänneksiä revisoidaan.

Yrityssektorin kyselyjen kehikot määritellään Tilastokeskuksen yritys- ja yhteisörekisterin perusteella. Yritysrekisterissä on tiedot noin 300 000 yhteisöstä sekä merkintä ulkomaalaisomistuksesta. Lisäksi rekisterissä on lisätietona luettelo yrityksistä, joilla on ulkomaisia tytäryrityksiä. Kehikkoja täydennetään verohallinnolta saatavien 15 000 suurimman yrityksen tasetietojen sekä kyselyistä saatujen tietojen perusteella. Yrityssektorin maksutasekyselyihin otetaan mukaan sellaiset yritykset, joiden ulkomaisten saamisten ja velkojen ennakoitaan näiden tietolähteiden perusteella olevan suurimpia. Käytännössä kuukausikyselyn piirissä on viime vuosina ollut noin 90–140 yritystä ja vuosikyselyissä yhteensä noin 1 000–1 200 yritystä.

Rahalaitosten ja sijoitusrahastojen määritelmien ulkopuolelle jäävät muut rahoitussektorin toimijat valitaan maksutasekyselyihin Finanssivalvonnan tietojen, verohallinnon tasetietojen ja yritysrekisterin avulla samalla tavalla kuin yrityssektorin tapauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Maksutasetilastojen laadun ylläpitämiseksi ja parantamiseksi on kiinnitetty huomiota käytännön kyselykehikkojen määrittelyyn ja rekisterien tarkkuuteen. Tilastointiin vaikuttavat rahoitusmarkkinoiden ja yrityssektorin institutionaaliset muutokset on pyritty ottamaan huomioon. Rahoitustaseessa työeläkelaitosten nopeasti kasvava ulkomainen sijoitustoiminta on muuttanut pääomanliikkeiden sektorirakennetta. Yritysten ulkomailla olevat rahoituskeskukset lisäävät yritysten sisäisten, suoriin sijoituksiin tilastoitavien lyhytaikaisten pääomanliikkeiden vaihtelua. Monikansallisten pankkikonsernien sisäiset pääomavirrat näkyvät erityisesti muissa sijoituksissa. Yrityskaupat aiheuttavat suuria heilahteluja niin suoriin sijoituksiin kuin arvopaperisijoituksiinkin. Tietojen oikeellisuutta ja tarkkuutta tarkastellaan säännöllisesti. Paljon otantavirhettä tärkeämpiä virhelähteitä ovat kehikkovirhe ja mittausvirhe. Kehikkovirhettä syntyy rekisterien jälkeenjääneisyydestä, kun kaikkia vastaajia ei löydetä, ja mittausvirhettä vastaajien tulkitessa väärin kyselyn tiedonantovaatimusta. Suomen tilastot ovat herkkiä juuri kehikko- ja mittausvirheiden suhteen, koska Suomessa on kansantalouden kokoon verrattuna erittäin suuria kansainvälisiä yrityksiä.

Maksutaseen tilastovirhe

Maksutaseen kahdenkertaisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti maksutaseen osatekijöiden, eli vaihtoja pääomataseen ja rahoitustaseen summa on nolla. Käytännössä loppusumma on yleensä positiivinen tai negatiivinen luku.

Virheelliset ja tunnistamattomat erät kokonaisuutena ovat kaikkien maksutaseen erien virheiden ja puuttuvien tietojen nettosuure.

Laskennallisesti virhetermillä saatetaan kirjausten yhteenlaskun loppusumma keinotekoisesti nollassi, eli termi on itseisarvoltaan yhtä suuri mutta erimerkkinen kuin muutoin lopputuloksena oleva luku. Tilastovirhe on suhteellisesti suurempi kuukausi- ja neljännesvuositilastossa kuin vuositasolla, koska jälkimmäisessä tarkastelussa monet ajoituserot häviävät. Suurten kansainvälisten yritysten ulkomaiset liiketoimet aiheuttavat tilastoihin huomattavaa vaihtelua, ja niiden liiketoimien vastaerät eivät rahaliiton oloissa välttämättä tule näkyviin Suomen maksutasetilastossa. Lisäksi ajoituserot kirjauksissa saattavat näkyä suurina tilastovirheinä tai peräkkäisinä suurina erimerkkisinä tilastovirheinä.

Vuosikyselyihin perustuvat tiedot arvioidaan tilastovuoden kuukausi- ja neljännesvuosiennakkotilastoihin. Siten tietojen saanti täydentyy ajan mittaan, mikä saattaa johtaa huomattaviin korjauksiin tilastoissa. Suurimmat korjaukset ovat johtuneet yritysten voitonjakotietojen ja uudelleen sijoitettuja voittoja koskevien tietojen saamisesta käyttöön vasta tilastovuotta seuraavan vuoden syksyllä. Tulli korjaa kuukausittaisia ulkomaankauppatietoja vähitellen tilastovuotta seuraavan vuoden kevääseen saakka. Sen sijaan palvelujen ulkomaankaupan käsitteen ja tilastoinnin tarkentaminen on johtanut palveluerien tietojen merkittäviin tasotarkistuksiin 2000-luvulla.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kuukausittainen maksutase julkaistaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä heti ulkomaankauppatilaston julkaisemisen jälkeen. Kunkin kuukausitiedotteen yhteydessä korjataan myös edellisen kuukauden tiedot. Kuukausitilastoihin arvioidaan neljännesvuosittain ja vuosittain kerättävät tiedot. Laajemmat vuositiedot valmistuvat noin 10 viikossa. Vuositiedot suorien sijoitusten vuosikyselystä ja muiden palvelujen kyselystä valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden syksyyn mennessä, kun kaikki perustiedot on saatu. EKP:n ja Eurostatin korjausrytmin mukaan suurimmat korjaukset tehdään aina maaliskuun ja syyskuun lopussa. Tuolloin korjataan kaikki edellisen vuoden kuukausi- ja neljännesvuositiedot, jotta ne saadaan yhteneviksi korjattavien vuositason lukujen kanssa. Myös päättynyttä vuotta edeltävän vuoden tietoja korjataan. Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

5. Tietojen saatavuus ja selkeys

Maksutasetiedot julkaistaan Tilastokeskuksen verkkosivulla. Tilastokeskus julkistaa kuukausittain maksutasetiedotteen ja neljännesvuosittain yksityiskohtaisemmat maksutaseen, ulkomaisen varallisuuden

sekä ulkomaisen bruttovelan tiedot. Vuositiedot julkaistaan neljännesjulkaisuiden yhteydessä. Vaihtotaseen palveluiden erittelyt ja alueittaiset tiedot löytyvät neljänneksittäin tavaroiden ja palveluiden julkaisusta tilastovuodesta 2013 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan tilasto on maksutaseen laajennus, joka julkaistaan aina samana päivänä maksutaseen neljännesjulkaisun kanssa.

6. Tietojen vertailukelpoisuus

Maksutasetilastoa laaditaan kansainvälisten tilastostandardien ja IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) mukaisesti, mikä takaa tilaston vertailukelpoisuuden. Sekä OECD että IMF ovat julkaisseet uudistetut tilastointistandardinsa. Uusien standardien mukaisten tilastojen julkaisu alkoi Suomessa kesällä 2014.

7. Selkeys ja yhtenäisyys

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema ovat osaksi muista tilastoista johdettu tilasto. Lähdetilastojen ja maksutaseen välillä on eroja muun muassa tiettyjen erien laskennoista tai käsitteiden määritelmistä johtuen. Esimerkkinä tällaisesta erästä on tavaroiden ulkomaankauppa.

Lisätietoja

Hanna Björklund 029 551 3296

Mira Malhotra 029 551 3262

Vastaava tilastojohtaja:

Jan Nokkala

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

ISSN 2342-3463 (pdf)

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi